

ENGELLİ BİREYLERDE SPORA KATILIM MOTİVASYONU ÖLÇEĞİ (ESKMÖ): GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Gönül TEKKURŞUN DEMİR¹, Ekrem Levent İLHAN¹,
Oğuz Kaan ESENTÜRK¹, Adnan KAN²

¹ Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara · ² Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara

Geliş Tarihi: 11.12.2017
Kabul Tarihi: 04.01.2017

Öz: Bu çalışmada, bedensel, işitme ve görme engelli bireylerin spora katılım motivasyon kaynaklarını ölçebilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının geliştirilmesi amaçlandı. Çeşitli branşlardan toplam 303 kişinin katıldığı bu çalışma karma modelde desenlendi. Ölçeğin geçerliliğine kanıt sağlamak amacıyla yapı geçerliliği kapsamında, ölçme aracına açıcı (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulandı. AFA sonucunda ölçme aracının içsel, dışsal ve motivasyonsuzluk olmak üzere 3 boyut ve 22 maddeden oluştuğu tespit edildi. DFA sonucunda oluşan uyum indeksleri ölçme aracının mevcut yapısının toplanan verilerle uyumlu olduğu belirlendi. Madde analizleri kapsamında, madde toplam test korelasyonu incelenmiş ve % 27'lik alt-üst grup değerlendirmeleri test edildi. Madde analizleri sonucunda herhangi bir madde ölçek dışı bırakılmadı. Ölçme aracının güvenilirliği doğrultusunda test edilen Cronbach Alpha katsayısının yüksek düzeyde olduğu kanıtlandı. Bu bağlamda Engellilerin Spora Katılım Motivasyon Ölçeği'nin farklı derecelerde yetersizlikten etkilenmiş olan bedensel, işitme ve görme engelli bireylerin, spora katılım motivasyon kaynaklarını ölçebilecek geçerli ve güvenilir bir veri toplama aracı olduğu söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Engelli bireyler, spor, motivasyon, katılım motivasyonu

MOTIVATION SCALE FOR SPORTS PARTICIPATION OF PEOPLE WITH DISABILITIES (MSSPPD): A STUDY OF VALIDITY AND RELIABILITY

Abstract: In this study, it was aimed to develop a valid and reliable measurement instrument that could measure motivation sources for sports participation of physically handicapped, hearing-impaired, and visually impaired individuals. Consisting of 303 participants from various branches, this study was designed in a mixed method model. In order to provide evidence for the validity of the scale, an exploratory factor analysis (EFA), and confirmatory factor analysis (CFA) were applied within the scope of construct validity. The results of the EFA revealed that the measurement instrument consists of 3 dimensions which were intrinsic motivation, extrinsic motivation, and non-motivated, and 22 items. Fit indices that are formed as a result of DFA showed that the current state of the measurement instrument is compatible with the collected data. Within the scope of item analysis, 27 % lower and upper group evaluations were tested by examining item total test correlation. At the end of item analyses, no item was left out of the scale. In accordance with the reliability of the measurement instrument, Cronbach Alpha coefficient was found to be high. In this sense, Motivation Scale for Sports Participation of People with Disabilities (MSSPPD) may be claimed to be a reliable and valid data collection tool that can measure motivation sources for sports participation of physically disabilities, hearing-impaired, and visually impaired individuals who are affected by disabilities at different levels.

Key words: people with disabilities, sports, motivation, participation motivation

GİRİŞ

Bireyler, fiziksel, sosyal, ruhsal ve zihinsel farklılıklarıyla toplumsal bir yaşamın üyeleri olarak hayatlarını sürdürürler. Bireyin yetersizlikten etkilenmesi ve bu yetersizliğin derecesine bağlı olarak

hareket kısıtlılığı yada duyuusal kayıpların yarattığı eksiklik onu toplumun diğer bireylerinden farklı kılabilir. Toplum içerisinde, farklılıklara bakış açısı, sunulan fırsatlar, eğitsel ve sosyal politikalar bireylerin potansiyellerini geliştirmeleri bakımından oldukça önemlidir.

Engel, bir bireyin günlük hayata uyumunu olumsuz yönde etkileyen bir dezavantajdır. Uyum ise sosyal rollerin gereğinin ne ölçüde yapılabildiği ile ilgilidir. Bireyin sosyal rollerini gerçekleştirme sine yardımcı olan etkili mekanizmalarından biri de spordur.

Sporun normal gelişim gösteren bireyler üzerinde yaptığı olumlu etkilerin tümünü ve hatta daha fazlasını engelli bireyler üzerinde de gözlemek mümkündür. Her spor etkinliği engelliler için en başta toplumsal bir deneyimdir. Bunun yanında spor doğal ortamı içinde bulunan tüm bireyleri farklı şekillerde etkilemekte ve tüm gelişim boyutlarını desteklemektedir. Spor yapan bireylerin kendilerine güveni daha fazla, çevresiyle ve arkadaşlarıyla uyumu daha iyi, ruhsal sağlıkları daha dengeli ve düzenlidir (İlhan, 2010). Spor, bireyin dinamik sosyal çevrelere katılımını sağlayan bir sosyal etkinlik olması özelliğinden dolayı, kişinin sosyalleşmesinde önemli bir role sahiptir. (İlhan, 2008).

Günümüzde engelli bireyler, normal gelişim gösteren bireylerin yaptığı spor branşlarının birçoğunu başarıyla yapmaktadır. Doğuştan veya sonradan meydana gelen hastalıklar veya kazalara bağlı olarak gelişen fiziksel, duyuşsal, ruhsal, zihinsel, işitsel veya görsel bozuklukları bulunan veya bunların bir kısmının birlikte olduğu çoklu engeli olan kişilerin, günümüzde spor aktivitelerine katılımlarının sağlanması ülkemizde de özellikle üzerinde durulan bir konudur (İnal, Akdur, Donuk, Güngördü, Kaya, Kesler, Kırandı, 2007). Bu bağlamda, engelli bireylerin günlük yaşam içerisinde zaman ayırıp, onların spora katılımını etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerden birisi de motivasyondur. Motivasyon, bireyin spora katılımının temel taşlarından biridir. Deci ve Ryan, (2000) motive olmanın, bir şey yapmak amacıyla harekete geçme anlamına geldiğini belirtmektedirler. Motivasyon, bir hedefe dönük olarak davranışı harekete geçiren, sürdüren ve yönlendiren bir güç olarak tanımlanmaktadır (Dilts, 1998; Lumsden, 1994). Bireylerin spora katılımını artırmayı amaçlayan toplumlar, spora katılım motivasyonu ile ilgilenmek durumundadır. Engelli bireylerde spora katılım motivasyonu ile ilgili son yıllarda yapılan araştırmaların eğilimlerini incelemek araştırmacılara, eğitimcilere, öğretmenlere ve öğrencilere, bilimsel tartışmalar ve sorgulamalar için bir ışık tutacaktır. Çünkü eğitim araştırmalarının belirli aralıklarla incelenip düzenlenerek eğilimlerin belirlenmesi, ilgili alanda çalışma yürüt-

mek isteyen bilim insanlarına ışık tutması açısından önemlidir (Cohen, Manion ve Morrison, 2007). Deci ve Ryan (1985) tarafından geliştirilen, hür irade kuramına göre, motivasyonun üç alt boyutu vardır ve kendini gerçekleştirme sürecinde ortaya çıkmaktadır. Bu öğelerden ilki içsel motivasyondur. İçsel motivasyonda, bireyi öğrenmeye duyulan merak, başarmanın verdiği haz gibi içsel faktörler yönlendirmektedir (Deci ve Ryan 1985; Harter 1981; Lepper 1988). İkinci alt boyutu olan dışsal motivasyonda, bireyin diğer bireylerden takdir almak, onların eleştirilerinden kaçınmak, ödül kazanmak gibi dışsal kaynaklı etmenlerden dolayı öğrenme çabası içine girdiği belirtilmektedir. Üçüncü alt boyut ise, motivasyonun olmamasıdır. Motivasyonun olmaması durumu bireyin kendi eylemleri ile eylemlerinin sonuçları arasındaki bağlantıyı algılayamadığında gerçekleşir (Reeve, 2004). Bu bağlamda, motivasyonun alt boyutlarını şöyle açıklayabiliriz, eğer bir sporcu haz, eğlence, başarıya ulaşma gibi nedenlerden dolayı spora katılıyorsa, buna içsel motivasyon; ödül, övgü gibi nedenlerden spora katılıyorsa dışsal motivasyon ve spora katılımını sürdürürken bunu ne içsel ne de dışsal nedenler olmaksızın yapıyor ve neden yaptığını bilmiyor ise, buna da motivasyonsuzluk denilmektedir (Bayar, 1997). Motivasyon, sporun kapsamı dahilindeki başta sporcular ve antrenörler olmak üzere tüm kitleyi önemli derecede etkileyen bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu açıdan bakıldığında motivasyonu sağlayan faktörlerin neler olduğunun belirlenmesi, başarının sağlanması yolunda doğru ve etkili adımların atılmasını sağlayacaktır (İlhan, 2009).

Motivasyon kavramına, spora yönelme yada yönelme mantığı ile yaklaşıldığında özellikle engelli bireyler arasında sporu yaygınlaştırmak ve bu yaygınlaştırma hareketinde kullanılacak dinamikleri belirleyebilmek için motivasyon kaynaklarının tüm boyutlarıyla ölçülebilmesine ilişkin bir veri toplama aracının geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda araştırmanın amacı, farklı derecelerde yetersizlikten etkilenmiş olan bedensel, işitme ve görme engelli bireylerin, spora katılım motivasyon kaynaklarını geçerli ve güvenilir şekilde ölçülebilen bir veri toplama aracı geliştirmektir.

2. MATERYAL VE METOT

Bu bölümde, araştırmada kullanılan model, çalışma grubu, ölçme aracının geliştirilme süreci, verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Engelli bireylerin spora katılım motivasyon kaynaklarını ölçmek amacıyla geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının geliştirildiği bu çalışmada, karma model (mixed model) kullanılmıştır. Karma çalışmalar, nitel ve nicel çalışma verilerinin tek bir çalışmada ele alınarak farklı veri kaynaklarının birbirine dönüştürülüp doğrulandığı çalışmalardır (Creswell, 2003; McMillan, J.H. and Schumacher, S, 2006).

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırma, spor yapan engelli bireyler üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada derinlemesine araştırma imkanı sağlayan ve sıklıkla kullanılan amaçlı örnekleme yöntemlerinden (Patton, 2014), ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örneklemede, araştırmacı önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan ölçüt veya ölçütler oluşturabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmaya katılan sporcular için; Türkiye Bedensel Engelliler Spor Federasyonu, Türkiye İşitme Engelliler Spor Federasyonu veya Türkiye Görme Engelliler Spor Federasyonlarından birinde en az iki yıl lisanslı olarak kayıtlı olma, ilgili federasyonların faaliyetlerine düzenli olarak katılmak ve halen aktif olarak spor yapıyor olmak kriterleri esas alınmıştır. Bu kapsamda araştırmaya farklı branşlarda: 149 bedensel engelli, 98 işitme engelli, 56 görme engelli olmak üzere 303 engelli sporcu katılmıştır. Bazı araştırmacılar (Tavşancıl, 2014; Tezbaşaran, 2008; Balcı, 2005; Pett, Lackey ve Sullivan, 2003; Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012), çalışma grubu büyüklüğünün ölçekteki madde sayısının en az beş (5) katı kadar olması gerektiğini ifade etmektedirler. Buna göre, çalışma grubuna 60 maddelik ölçek formunun uygulandığı düşünülürse, yapılan istatistik işlemler için katılımcıların yeterli sayıda olduğu söylenebilir. Katılımcıların % 23'ü (n=70) kız ve % 77'si (n=233) erkektir.

2.3. Ölçme Aracının Geliştirilme Süreci

Bu bölümde, engelli sporcuların spora katılım motivasyon düzeylerini belirlemede kullanılacak geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının geliştirilmesinde 5 basamaklı bir süreç izlenmiştir.

2.3.1. Madde Havuzunun Oluşturulması

İlk aşamada, ölçülmek istenen özellik Deci ve Ryan'ın Hür İrade Kuramına dayalı olarak tanımlanmıştır. (Deci ve Ryan 1985). Özelliğin tanımlanmasının ardından ilk olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla görme, işitme ve bedensel engelli toplam 15 sporcu ile yüz yüze 30-40 dakikalık görüşmeler yapılmış, madde havuzunun oluşturulmasında görüşmelerden elde edilen bilgiler maddeleştirilmiştir. Buna ek olarak, mevcut özellik kapsamında engelli bireylerde spora katılım motivasyonu ile ilgili literatür doğrultusunda edinilen bilgiler, madde havuzu oluşturmada kullanılmıştır. Bu kurama ilişkin yürütülen ilgili araştırmalardan (Pelletier, Fortier, Vallerand, Brière, Tuson and Blais 1995; Erdem 2008; Gömleksiz, Serhatlıoğlu 2013; Karagüven 2012; Akbaba 2006; Eryılmaz, Ercan 2014; Dede, Yaman 2008; Oyar, Aşçı, Çelebi, Mü-lazımoğlu 2001; Şirin, Çağlayan, Çetin, İnce 2008, Şimşek 2010; Demiral & Acat 2002; Esentürk 2014 Brophy, 1983; İlhan, 2008; Şirin, vd., 2008; Bozanoğlu, 2004; Yılmaz ve Huyugüzel, 2007; Chokshi ve Fernandez,, 2004; Eryılmaz, 2010; Deci ve Ryan, 1991; Reschly ve Christenson, 2006; Zimmerman ve Pons, 1988) madde yazım sürecinde yararlanılmıştır. Madde havuzunun hazırlanma sürecinde, madde sayısının fazla yazılmasına dikkat edilmiştir. Tavşancıl (2014)'a göre, yazılan madde sayısının 100 civarı olması gerekmektedir. Bu bağlamda, alanyazın taramasından elde edilen verilerin de katkısı ile özellik ile ilgili olduğu kabul edilen 102 maddeden oluşan bir havuz oluşturulmuştur.

2.3.2. Kapsam Geçerliliği Tespiti ve Taslak Ölçeğin Hazırlanması

Madde havuzundaki ölçek maddelerinin kapsam geçerliliği sürecinde beş uzmanın (Özel Beden Eğitimi ve Spor alanından iki, Ölçme ve Değerlendirme alanından iki ve Türk Dili ve Edebiyatı alanında bir) görüş ve önerileri doğrultusunda yeniden düzenlemeye gidilmiştir. Büyüköztürk (2010), kapsam geçerliliğini belirlemede kullanılan yöntemlerden birinin de uzman görüşüne başvurmak olduğunu belirtmektedir. Ölçekteki ifadeler, her bir madde için, engelli bireylerin spora katılım motivasyonunu ölçebilme, özelliğin alt boyutla ilişkili olma, yalın, açık, akıcı ve kısa cümle yazımı kriterleri baz alınarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, 32 madde ölçekten çıkarılmış ve 70 maddelik 5'li likert tipi bir ölçek olarak derecelendirilmiştir.

2.3.3. Ön uygulamanın yapılması

Uzman görüşleri doğrultusunda uygulanması düşünülen gruba benzer 25 engelli bireye ölçme aracı doğrudan uygulanıp maddelerin açık ve anlaşılabilirliği engelli bireylerin spora katılım motivasyon kaynaklarını keşfetmeye ilişkin yeterliliği sınanmıştır. Uzman görüşleri ve ön uygulama doğrultusunda 10 madde çıkarılmış ve diğer maddelerde de önerilen düzeltmeler yapılarak 60 maddelik taslak ölçeğe son hâli verilmiştir.

2.3.4. Yapı Geçerliliği Tespiti ve Güvenirlik Hesaplama

Ölçeğin yapı geçerliğine kanıt sağlamak için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA); hesaplanmıştır. Bu süreçte ayrıca, daha anlamlı ve kolay faktörler tespit etmek için “varimax” döndürme tekniği; madde analizlerine ispatlamak için madde test korelasyonları; verilerin temel bileşenler analizine uygunluğunu tespit etmek için, Kaiser-Meyer Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi sonuçları irdelenmiştir. Ölçek geliştirme aşamalarında önemli basamaklarından biri de güvenirliliğin sağlanmasıdır. Bu bağlamda, test-tekrar test ve Cronbach güvenirlilik kat sayısı değerleri incelenmiştir.

2.3.5. Ölçeğe Son Şeklinin Verilmesi

Elde edilen bulgular sonucunda, üstteki analizlerde elenen maddeler çalışma dışı bırakılarak ölçeğin son şekli verilmiştir (Tablo 1).

2.4. Veri Toplama Aracı

Uygulanan faktör analizi sonucunda 60 maddeden oluşan ölçekten, ölçeğin yapısına uymayan ya da birden fazla faktöre yük veren maddeler çıkarılmıştır. Bu süreçte kriterlere uymayan 38 madde analiz dışı bırakılmıştır. Bu bağlamda, engelli bireylerin spora katılma nedenlerini ölçmek amacıyla tasarlanan “Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeği” 22 maddeden ve üç alt boyuttan (içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk) oluşmaktadır. Madde 6, 9, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 23, 24, 25, 26 içsel motivasyon boyutunu, madde 48, 49, 50, 51, 52 dışsal motivasyon boyutunu, madde 56, 57, 58, 59, 60 ise motivasyonsuzluk boyutunu ölçmektedir. Bu bağlamda katılımcıların, spor yapmasına neden olan motivasyonlarının kaynaklarını ortaya koymak amacıyla geliştirilen ölçek 5’li likert tipi şeklinde hazırlanmıştır. 5’li likertle oluşturulan

ölçekte yer alan maddelerin cevap seçenekleri, “1=Kesinlikle Katılmıyorum”, “2=Kısmen Katılmıyorum”, “3=Orta Düzeyde Katılıyorum”, “4=Katılıyorum”, “5=Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde düzenlenmiştir. Ölçekteki puanlar, 1 ile 5 arasında olduğundan, maddelerdeki önermeler, 5’e yaklaştıkça öğrencilerin spora katılım motivasyon düzeylerinin yüksek; 1’e yaklaştıkça da düşük olduğu kabul edilmiştir. Motivasyonsuzluk alt boyunu temsil eden maddelerin değerleri ise puanlama aşamasında (1=5, 2=4, 3=3, 4=2, 5=1) ters çevrilmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Oluşturulan 60 maddelik ölçek, bedensel, işitme ve görme engeli olan 303 kişiye uygulanmıştır. Elde edilen verilerin, geçerlik ve güvenirliliğe kanıt sağlamak amacıyla, SPSS 23 ile Lisrel 8.8 programında analiz edilmiş ve madde analizleri değerlendirilmiştir.

3. BULGULAR

Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeği’nin geçerlik ve güvenirlilik çalışmasına ait açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Geçerlik

3.1.1. Yapı Geçerliliği

Ölçme aracının ölçmeye çalıştığı teorik yapıyı ölçebilme derecesi olarak tanımlanan yapı geçerliliği, ölçekte yer alan her bir maddenin birbiri ile olan ilişkisini ortaya koyar (Seçer, 2015). Ölçme aracının yapı geçerliliği, aracın ölçülmek istenen davranış bağlamında soyut bir kavramı (faktörü) doğru bir şekilde ölçebilme derecesini göstermektedir (Tavşancıl, 2002). Ölçme aracının yapı geçerliliğinde kullanılan yol faktör analizidir (Büyükoztürk, 2003). Faktör analizi, belirli veri grubunun temelinde yatan teorik yapıların ne olduğunu ve bu yapıların gerçek değerleri ne ölçüde yansıttığını belirtmek için kullanılabilir (Henson ve Roberts, 2006). Bu çalışmada uzman görüşleri ölçeğin kapsam, görünüş ve yapı geçerlilikleri hakkında bilgi sağlamıştır. Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeği’nin yapı geçerliliğini test etmek için açıklayıcı faktör analizi ve doğrulamalı faktör analizi uygulanmıştır.

3.1.1.2. Açıklayıcı Faktör Analizi

Açıklayıcı faktör analizine toplam 60 maddeye 303 katılımcıdan toplanan veriler ile başlanmıştır. Araştırmada ilk olarak verilerin temel bileşenler analizine uygunluğu Kaiser-Meyer- Olkin (KMO) ve Bartlett Küresellik Testi ile incelenmiştir (Büyüköztürk, 2014). KMO katsayısı, verilerin ve örneklem büyüklüğünün seçilen analize uygun ve yeterli olduğunu belirlemede kullanılan istatistiksel bir yöntemdir. KMO katsayısı 1'e yaklaştıkça verilerin analize uygun olduğu, 1 olmasında ise mükemmel bir uyum olduğu anlamına gelir (Kan ve Akbaş, 2005). Buna göre, KMO değerinin 0.50'den yüksek olması ve Bartlett testi sonucunun anlamlı çıkması beklenmektedir. KMO değerinin 1'e yaklaştıkça mükemmel, 0.50'nin altında ise, kabul edilemez (0.90'larda mükemmel, 0.80'lerde çok iyi, 0.70'lerde ve 0.60'larda vasat, 0.50'lerde kötü) olduğunu belirtmektedir (Tavşancıl, 2002). Yapılan analiz sonucunda KMO değeri 0,92; Bartlett testi değeri ise 4655,655 ($p < 0.001$) olarak bulunmuştur. Bu değerler çalışma grubu üzerinden toplanan verilerin faktör analizine mükemmel derecede uygun olduğunu göstermektedir. Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeği'ni oluşturan faktörlerin birbiriyle ilişkisiz olduğu hipotezinden yola çıkılarak, açıklayıcı faktör analizi için, dik döndürme yaklaşımlarından en sık tercih edilen Varimax temel bileşenler faktör analizi (Akbulut, 2010; Özdamar, 1999; Tavşancıl, 2005) tekniği kullanılmıştır. Bu çalışmada açıklayıcı faktör analizinde madde seçme ve maddenin uygunluğuna ilişkin karar vermeye dayanak sağlayan kriter faktör yük değerinin 0.40 ve üzeri, madde öz değerinin 1 ve üzeri, maddelerin tek bir faktörde yer almasına ve iki faktörde yer alan maddelerin faktör yük değerleri arasında ise en az 0.10 fark olmasına dikkat edilmiştir (Yavuz, 2005; Büyüköztürk, 2006; Bütüner ve Gür, 2007, Tavşancıl, 2005). Açıklayıcı faktör analizinin ilk sonuçları incelendiğinde, bazı maddelerin faktör yük değerlerinin 0.40'ın altında kaldığı, bazı maddelerin ise birden fazla faktörde yüksek faktör yük değerine sahip oldukları saptanmıştır. Bu gerekçelerle ölçeğin deneme formunda yer alan 38 madde ölçekten çıkarılmış ve analizler tekrarlanmıştır. Analiz sonucunda toplam 22 madde ve 3 faktörden oluşan nihai ölçme aracı elde edilmiştir.

Tablo 1'de nihai ölçekte 3 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Ölçek varyansın % 65,86'sını açıklamaktadır. Faktörlere giren maddeler incelendiğinde, birinci faktörün "içsel motivasyon" adı altında 12 maddeden (6, 9, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 23, 24, 25, 26) oluştuğu ve bu faktörün önem değerinin 34,86 olduğu bulunmuştur. Tek başına bu faktör, ölçekteki motivasyon

değişkeninin % 42,24'ünü açıklamaktadır. İkinci faktör olan "dışsal motivasyon" un 5 maddeden (48, 49, 50, 51, 52) oluştuğu ve bu faktöre ait özdeğerin 3,41 olduğu tespit edilmiştir. Tek başına bu faktörün, ölçekteki motivasyon değişkeninin % 15,52'ini açıklamaktadır. Üçüncü faktörün ise "motivasyonsuzluk" adı altında 5 maddeden (56, 57, 58, 59, 60) oluştuğu ve bu faktörün özdeğerinin 1.78 olduğu bulunmuştur. Tek başına üçüncü faktör ölçekteki motivasyon değişkeninin % 8,10'unu açıklamaktadır. Bu üç faktör birlikte ilgili motivasyon değişkenine ilişkin varyansın % 65,86'sını açıklamaktadır. Bu ölçek, Deci-Ryan'ın Hür İrade Kuramına göre motivasyon değişkeni 3 alt boyutta incelenmiştir.

3.1.1.3. Doğrulayıcı Faktör Analizi

Erkuş (2014)'a göre açıklayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi, ölçek geliştirme süreci içinde birbirinin tamamlayıcı olarak birlikte kullanılabilirler. Bu bağlamda, ölçme aracının açıklayıcı faktör analizi sonucu elde edilen üç faktörlü yapısının uygunluğu doğrulayıcı faktör analizi ile sınanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi, değişkenler arası ilişkilere dayalı olarak faktör ya da faktörleri keşfetmeyi (Tabachnick ve Fidell, 2007) ve yapı geçerliğini değerlendirmeyi amaçlar (Kline, 2005). Bu açıdan doğrulayıcı faktör analizi, kuramsal bilginin sınanması ve/veya doğrulanması amacıyla kullanılmaktadır (Şencan, 2005). Araştırmacı doğrulayıcı faktör analizi ile geliştirdiği modelin doğrulanıp doğrulanmadığını ya da beklenen modelle gözlenen modelin ne ölçüde uyum gösterdiğini bulmaya çalışmaktadır. Doğrulayıcı faktör analizi güçlü bir tekniktir; çünkü araştırmacının varsaydığı modeli test ederken maddeler ve faktörlerdeki sınırlılık yapıları üzerinde büyük bir kontrol gücüne sahip olmasına olanak sağlamaktadır (Worthington ve Whittaker, 2006). Doğrulayıcı faktör analizi için bu çalışmada Lisrel 8.80 kullanılmıştır. DFA'da modelin geçerliğini test etmek için çok sayıda uyum indeksi kullanılmaktadır. Bunlar içinde en sık kullanılanları, iyilik uyum indeksi (Goodness of Fit Index, GFI), Ki-Kare Uyum Testi (Chi-Square Goodness), karşılaştırmalı uyum indeksi (Comparative Fit Index, CFI), normlaştırılmış uyum indeksi (NFI), düzeltilmiş iyilik uyum indeksi (Adjustment Goodness of Fit Index, AGFI), fazlalık uyum indeksi (Incremental Fit Index, IFI), tahmin hatalarının ortalamasının karekökü (Root Mean Square Error of Approximation, RMSEA), sıkı normlaştırılmış uyum indeksi (Parsimony Normed Fit Index, PNFI) ve sıkı iyilik uyum indeksi (Parsimony Goodness of Fit Index, PGFI) incelenmiştir. Uyum indekslerine ilişkin kabul edilebilir ve iyi varsayılan değer aralıkları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 1. ESKMÖ Faktör Analizi Sonuçları

Madde No	İfadeler	Faktörler ve Döndürülmüş Faktör Yük Değerleri		
		İçsel Motivasyon	Dışsal Motivasyon	Motivasyonuzluk
m6	Spor, yetersizliklerimi en aza indirir.	.75		
m9	Spor özgür hissettirir.	.76		
m15	Spor zorluklarla mücadele edebilme özelliği kazandırır.	.76		
m16	Spor kendi sınırimi bilmemi sağlar.	.76		
m17	Spor sayesinde engelikle başa çıkabilirim.	.67		
m18	Sporda kazanmak bana haz verir.	.79		
m20	Yeteneklerimi keşfetmek bana mutluluk verir.	.81		
m21	Spor kişisel gelişimimi arttırır.	.78		
m23	Sporun fiziksel gelişimime olumlu etkisi olduğunu düşünürüm.	.69		
m24	Spor dayanıklılığımı arttırır.	.78		
m25	Spor kas kütlemini arttırır.	.83		
m26	Spor yapınca kendimi iyi hissedirim.	.75		
m48	Engelli arkadaşlarıma örnek olmak için spor yaparım.		.70	
m49	Sporun bana statü kazandırdığına inanırım.		.72	
m50	Medyadaki sportif başarı hikâyelerine özenirim.		.73	
m51	Spor benim için sosyal güvence aracıdır.		.77	
m52	Yeteneklerimi başkalarına göstermek hoşuma gider.		.72	
m56	<i>Spora zaman ve efor harcıyorum ama buna değer mi bilmiyorum.</i>			.74
m57	<i>Sporun bana ne kazandırdığından emin değilim.</i>			.87
m58	<i>Sporcuyum ama spor yapmak bana göre değil.</i>			.88
m59	<i>Sporcuyum ama elimde olsa spor yapmam.</i>			.86
m60	<i>Branşımda ne kadar ilerleyebileceğim ile ilgili bir fikrim yok.</i>			.76
Özdeğerler		9.29	3.41	1.78
Açıklanan Varyans Oranı		42.24	15.52	8.10
Cronbach Alpha		.94	.84	.88
Toplam ölçek için açıklanan varyans oranı		% 65.86		

*p<.05

*İtalik yazılan maddeler ölçekteki olumsuz ifadelerdir.

Tablo 2. Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Model Uyum İndeksleri	İyi Varsayılan Aralık	Kabul Edilebilir Aralık	ESKMÖ
X ² / sd	0 < X ² / sd < 2	2 < X ² / sd < 3	2.94
RMSEA	0.00 < RMSEA < 0.05	0.05 < RMSEA < 0.10	0.08
PGFI	0.95 < PGFI < 1.00	0.50 < PGFI < 0.95	0.85
PNFI	0.95 < PNFI < 1.00	0.50 < PNFI < 0.95	0.85
GFI	0.85 < GFI < 1.00	0.90 < GFI < 0.95	0.85
AGFI	0.90 < AGFI < 1.00	0.85 < AGFI < 0.90	0.87
IFI	0.95 < IFI < 1.00	0.90 < IFI < 0.95	0.97
NFI	0.95 < NFI < 1.00	0.90 < NFI < 0.95	0.95
CFI	0.95 < CFI < 1.00	0.90 < CFI < 0.95	0.97

*Sümer, 2000; Schermelleh-Engel ve Moosbrugger, 2003; Kline, 2005; Tabachnick ve Fidell, 2007; Thompson, 2004; Jöreskog ve Sörbom, 1996 Akt: Çelik ve Yılmaz, 2013.

Tablo 3. ESKMÖ'nün Güvenirliğine Yönelik Test Tekrar Test ve Cronbach Alfa Sonuçları

Ölçeğin Geneli ve Alt Boyutları Cronbach Alfa	Test Tekrar Test	Cronbach Alfa (α)
İçsel Motivasyon*	0.92	0.94
Dışsal Motivasyon*	0.83	0.84
Motivasyonsuzluk*	0.80	0.88

* p < 0.001

Tablo 4. ESKMÖ Madde Analizi Sonuçları

Faktörler	Madde No	Alt % 27		Üst % 27		t	p	Madde Toplam Test Korelasyon Değerleri
		Grup n= 82	x	Grup n= 82	ss			
Faktör 1	m6	3.52	1.32	4.93	0.24	9.50	.00	.73(*)
	m9	3.73	1.20	4.87	0.32	8.2	.00	.74(*)
	m15	3.34	1.18	4.90	0.33	11.4	.00	.77(*)
	m16	3.18	1.18	4.85	0.35	12.2	.00	.78(*)
	m17	3.36	1.23	4.82	0.37	10.2	.00	.66(*)
	m 18	3.67	1.27	4.92	0.26	8.7	.00	.77(*)
	m 20	3.59	1.14	4.95	0.21	10.5	.00	.80(*)
	m 21	3.52	1.11	4.93	0.24	11.2	.00	.77(*)
	m 23	3.56	1.18	4.90	0.29	9.9	.00	.69(*)
	m 24	3.59	1.10	4.91	0.28	10.4	.00	.74(*)
	m 25	3.62	1.27	4.89	0.35	8.6	.00	.79(*)
Faktör 2	m26	3.63	1.23	4.93	0.24	9.4	.00	.75(*)
	m48	3.60	1.23	4.82	0.51	8.25	.00	.64(*)
	m49	3.26	1.13	4.89	0.38	12.26	.00	.71(*)
	m50	3.26	1.30	4.67	0.78	8.33	.00	.62(*)
	m51	2.95	1.32	4.20	1.22	6.30	.00	.60(*)
Faktör 3	m52	3.10	1.23	4.82	0.46	11.77	.00	.70(*)
	m56	2.75	1.42	2.75	1.33	7.23	.00	.59(*)
	m57	2.92	1.31	2.92	0.55	12.16	.00	.83(*)
	m58	3.29	1.37	3.29	0.28	10.61	.00	.81(*)
	m59	3.24	1.41	3.24	0.21	10.83	.00	.79(*)
m60	3.07	1.26	3.07	0.85	8.95	.00	.61(*)	

*p < 0.001; sd: 77

Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeği'nin doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarında; Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeği'ne ilişkin uyum indeksi değerleri, $\chi^2/sd=2,94$, RMSEA=0,08, PGFI=0,85, PNFI=0,85, GFI=0,85, AGFI=0,87, IFI=0,97, NFI=0,95 ve CFI=0,97 olarak bulunmuştur. Kabul edilebilir varyans aralığı ile iyi varyans aralığına göre, Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeği'nin doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen 3 alt boyutun yeterli uyum endekslerine sahip olduğu görülmektedir. F1=İçsel Motivasyon, F2=Dışsal Motivasyon, F3=Motivasyonsuzluk faktörleri olarak gösterilmiştir.

3.2. Güvenirlilik

Bir ölçme aracının duyarlı, birbiriyle tutarlı ve kararlı ölçme sonuçları verebilme gücü (Tezbaşaran, 2008) olarak tanımlanan güvenilirlik kavramı, değişik zamanlarda elde edilen cevaplar ile aynı zamanda elde edilen cevaplar arasındaki tutarlık olarak açıklanabilir. Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin olarak, tüm ölçek için ve her bir alt boyut için ayrı ayrı Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır. Cronbach Alfa katsayısı istatistik temelleri tutarlı ve tüm soruları dikkate alarak hesaplandığından, testin genel güvenilirlik yapısını diğer katsayılara göre en iyi yansıtan katsayıdır (Özdamar, 2004). Uzmanlara göre alfa katsayısı 0,80 ile 1 arasında ise ölçek yüksek güvenilirliğe sahiptir (Tavşancıl, 2014; Alpar, 2001; Büyüköztürk, 2014). Yapılan analizler sonucunda Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları "İçsel Motivasyon" faktöründe 0,94, "Dışsal Motivasyon" faktöründe 0,84, "Motivasyonsuzluk" faktöründe ise 0,88 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlilik Analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular, ölçeğin üç faktörünün yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermiştir. Ölçeğin güvenilirliğinin tespiti, Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ve test-tekrar-test yöntemi olmak üzere iki yöntemle hesaplanmıştır. Yapılan bu analizler sonunda, alt faktörlerin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları sırasıyla; birinci faktör olan içsel motivasyon için 0,94; ikinci faktör olan dışsal motivasyon için 0,84 ve üçüncü faktör motivasyonsuzluk için 0,88 olarak hesaplanmıştır. Ölçek bu haliyle test-tekrar-test yöntemi gereğince, örneklemdaki 303 öğrenciye 3 hafta sonra tekrar uygulanmış ve Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısının 0,82 olduğu tespit edilmiştir.

3.3. Madde Analizleri

Her bir maddenin ölçülmek istenen özelliğe sahip olan bireylerle, olmayanları ayırt edip etmediği, toplam ölçek puanlarına göre belirlenmiş üst % 27 (ölçülen özelliğe yüksek düzeyde sahip olduğu varsayılan) ve alt % 27 (ölçülen özelliğe düşük düzeyde sahip olduğu varsayılan) grubun ortalama puanları arasındaki farklar bağımsız t-testi ile incelenmiştir (İlhan, Esentürk ve Yarımkaya, 2016). Ölçekte yer alan her bir maddenin, ölçmek istediği özelliği ölçüp ölçmediği ve ölçtükleri özellik açısından kişileri ayırt etmede ne kadar yeterli olduklarının belirlenmesi amacıyla, ilk olarak madde-toplam test korelasyonları hesaplanmıştır (Büyüköztürk ve ark., 2012). Ölçekte, % 27'lik alt ve üst gruplar arasındaki toplam puana ilişkin anlamlı farklılık görülmüştür.

Madde analizine ilişkin bulgular Tablo 4'te verilmiştir. Çok boyutlu yapı gösteren ölçeklerde, alt-üst grupların her bir boyut için tanımlanması ve o boyutta yer alan madde puanlarının karşılaştırılması gerekir (Büyüköztürk, 2014, S.82). Bu bağlamda, ölçeğin alt faktörleri kendi içinde tanımlanmış ve boyutları içinde yer alan puanların karşılaştırılması yapılmıştır. Ölçekte, % 27'lik alt ve üst gruplar arasındaki toplam puana ilişkin anlamlı farklılık görülmüştür. Bu durum, alt ve üst grup arasındaki farkın anlamlı olması maddenin ayırt ediciliği için bir kanıt olarak değerlendirilmektedir (Erkuş, 2014). Tablo 4 incelendiğinde, madde-toplam test korelasyon değerlerinin 0.60 ile 0.89 arasında değiştiği görülmektedir. Tüm bu bulgular ölçeği oluşturan maddelerin tatmin edici düzeyde ölçekle ilişkili ve uyumlu olduğuna ilişkin kanıt olarak kullanılmıştır.

4. SONUÇ

Bu çalışmada engelli bireylerde spora katılım motivasyonunu geçerli ve güvenilir şekilde ölçülebilmek için bir ölçme aracının geliştirilmiştir. Ölçme aracının geliştirilmesi için öncelikle literatür taraması yapılmış, uzman görüşü alınmış, 102 maddelik havuz oluşturulmuştur. Oluşturulan madde havuzu, pilot uygulama ve uzman görüşü doğrultusunda 60 maddelik taslak ölçek oluşturulmuştur. Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeği'nin yapı geçerliliğini sağlamak amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. Açıklayıcı faktör analizi için Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett testi yapılmış, KMO katsayı

değeri 0,92 ve Bartlett testi değeri 4655,655 ($p < 0.001$) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar ile verilerin faktör analizine uygunluğu ortaya konmuştur. AFA sonucunda toplam varyansın %65,86'sını açıklayan 22 madde elde edilmiştir. Yapılan döndürülmüş temel bileşenler analizinin sonucunda 3 alt boyuttan oluşan bir yapıya ulaşılmıştır. Bunlar; “İçsel Motivasyon”, “Dışsal Motivasyon” ve “Motivasyonsuzluk” faktörleridir. Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeği'nin doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarında; Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeği'ne ilişkin uyum indeksi değerleri, $\chi^2/sd=2,94$, RMSEA=0,08, PGFI=0,85, PNFI=0,85, GFI=0,85, AGFI=0,87, IFI=0,97, NFI=0,95 ve CFI=0,97 olarak bulunmuştur. Kabul edilebilir varyans aralığı ile iyi varyans aralığına göre, Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeği'nin doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen 3 alt boyutun yeterli uyum endekslerine sahip olduğu görülmektedir. Ölçeğin alt boyutlarındaki maddelerin ölçülmek istenen özelliği ölçüp ölçmediğini tespit etmek amacıyla maddelerin test korelasyonları ve % 27 alt-üst grupları karşılaştırılmıştır. Bu analizler sonucunda, ölçeğin maddelerinin ayırt ediciliğinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Madde toplam test korelasyon değerlerinin ise 0.60 ile 0.89 arasında değiştiği görülmektedir. Bu durum her bir maddenin, ölçeğin bütünüyle uyumlu olduğunu göstermektedir. Ölçeğin güvenilirliğini test etmek için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve ölçeğin genelinde iç tutarlılık katsayısı 0,98, içsel motivasyon alt boyutunda 0,94; dışsal motivasyon alt boyutunda 0,84; motivasyonsuzluk boyutunda ise, 0,88 olarak bulunmuştur. Literatürde kabul edilen en düşük güvenilirlik olarak alınan (Klinton ve Weiss, 1987; Highlen ve Bennet, 1983) 0,60 değerinin üzerindedir. Alpar (2000) Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısının 0,60 ile 0,80 arasında olan ölçeklerin güvenilir olarak adlandırılabilirliğini belirtmiştir. Bu bağlamda, mevcut ölçeğin güvenilirlik analizine dayanarak, ölçeğin genelinin ve alt boyutlarının yüksek düzeyde güvenilir olduğu ispatlanmıştır. Sonuç olarak, ESKMÖ'nün bedensel, işitme ve görme engelli bireylerin spora katılım motivasyon kaynaklarını belirlemeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı söylenebilir.

KAYNAKLAR

1. Acat, M. B., Demiral S. (2002). Türkiye'de Yabancı Dil Öğreniminde Motivasyon Kaynakları ve Sorunları, Kuramdan Uygulamaya Eğitim Yönetimi Dergisi, 8 (31), 312-329.
2. Akabulut, Y. (2010). Sosyal bilimlerde SPSS uygulamaları. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
3. Alpar, R. (2000). Spor Bilimlerinde Uygulamalı İstatistik. GSGM Yayınları.
4. Ames, C. A. (1990). Motivation: What teachers need to know? Teachers College Record, 91 (3), 409- 422.
5. Aşçı, H., Oyar, Z.B., Çelebi, M., Mülazımoğlu, Ö. (2001). Spora Katılım Güdüsü Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması, Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe 1. of Spor Sciences, 12 (2), 21 – 32.
6. Balcı, A. (2005). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler (5. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı (2004). Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı, Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı Matbaası. “Eğitim Durumu”, Türkiye Özürlüler Araştırması, Ankara.
7. Bozanoğlu, İ. (2004). Akademik güdülenme ölçeği: Geliştirilmesi, geçerliği, güvenirliliği. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 37(2), 83-98.
8. Bütüner, Ö.S ve Gür, H. (2007). V diyagramına yönelik bir tutum ölçeğinin geliştirilme çalışması, Milli Eğitim Dergisi, 176, 72–85.
9. Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemleri (Geliştirilmiş 11.Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
10. Büyüköztürk, Ş. (2003). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. Eğitim Yönetimi, 32, 470-483.
11. Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 32, 470-483.
12. Büyüköztürk, Ş. (2010). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. (12. Baskı), Ankara: APegem Yayıncılık.
13. Büyüköztürk, Ş. (2014). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum (Genişletilmiş 20. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
14. Büyüköztürk, Ş. (2014). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi Veri Kitabı.20. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
15. Brophy, J. (1983). Conceptualizing student motivation. Educational Psychologist, 18, 200.
16. Creswell, J. W. (2003). Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches (2nd ed.). Thousand Oaks: Sage Publications.
17. Chokshi, S. ve Fernandez, C. (2004). Challenges to importing Japanese lesson study: Concerns, misconceptions, and nuances. Phi Delta Kappan, 520-525.

18. Cohen, L., Manion, L., ve Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (6th ed.). New York: Routledge
19. Comrey, A.L ve Lee, H.L.(1992). *A first course in factor analysis*, Hillsdale, New Jersey: Erlbaum.
20. Çelik, H. E., ve Yılmaz, V. (2013). *Lisrel 9.1 İle Yapısal Eşitlik Modellemesi: Temel Kavramlar Uygulamalar-Programlama* (Yenilenmiş 2.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
21. Deci, E. L. and Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic Motivation and Selfdetermination in Human Behavior*. New York: Plenum Press.
22. Deci, E. L., and Ryan, R. M. (1991). A motivational approach to self: Integration in personality. In R. Diestbier (Ed.), *Nebraska symposium on motivation: Perspectives on motivation*. Lincoln: University of Nebraska Press. Vol. 38, 237–288.
23. Deci, E.L., and Ryan, R.M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the selfdetermination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268.
24. Dilts, Robert, (1998). *Motivation*, <http://www.nlpu.com/Articles/artic17.htm>
25. Erkuş, A. (2014). *Psikolojide Ölçme ve Ölçek Geliştirme-I: Temel Kavramlar ve İşlemler* (2. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
26. Esentürk, O.K., (2014). *Lise Düzeyinde Öğrenim Gören Ve Okullararası Spor Müsabakalarına Katılan Sporcu Öğrencilerin Güdülenme Ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, *Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi*. Ankara.
27. Epstein, A. (2002). *Sports Law*, Cengage Learning, (s. 127).
28. Erdem, M. (2008). *Amerikan futbolu sporcularında sporda güdülenme ölçeğinin geliştirilmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
29. Gömlüksiz, M. N., & Serhatlıoğlu, B. (2013). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz-Yeterlik İnançlarına İlişkin Görüşleri*. *Electronic Turkish Studies* 8.7.
30. Harter, S. (1981). A new self-report scale of intrinsic versus extrinsic orientation in the classroom: Motivational and informational components. *Developmental Psychology*, 17, 300-312.
31. Henson, K. R., & Roberts, K. J. (2006). Use of exploratory factor analysis in published research: Common errors and some comment on improved practice. *Educational and Psychological Measurement*, 66 (3) 393-416.
32. Highlen, P. S., & Bennett, B. B. (1983). *Elite divers and wrestlers: A comparison between open-and closed-skill athletes*. *Journal of sport psychology*, 5(4), 390-409.
33. İnal, S., Akdur, H., Donuk, B., Güngördü, O., kaya, B., Kesler, A., Kırandı, Ö. (2007). *Zihinsel Engelli çocuklarına Spor Eğitimi ile Bedensel Sağlığın Kazandırılması*. *Engellilerde Sanat ve Spor Sempozyumu-I*, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
34. İlhan, L. (2008). *Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklarda Beden Eğitimi ve Sporum Sosyalleşme Düzeyine Etkisi*. *Kastamonu eğitim dergisi*, 16(1), 315-324.
35. İlhan, E. L., Esentürk, O. K., & Yarımkaaya, E. (2016). *Zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklerine yönelik tutum ölçeği (zebseytö): Geçerlik ve güvenilirlik çalışması*. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 1141-1160. doi:10.14687/ijhs.v13i1.3656.
36. İlhan, E.L. (2010). *Hareketsiz Yaşamlar Kültürü ve Beraberinde Getirdikleri*, *Milli Produktivite Merkezi Verimlilik Dergisi*. s:195-210.
37. İlhan, E.L. (2009). *Voleybolda Servis Becerisi Öğretimine Motivasyonel Bir Yaklaşım*, *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, cilt 3. sayı. 3, s:196-203.
38. Kan, A. & Akbaş, A. (2005). *Lise Öğrencilerinin Kimya Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması*, *Mersin University Journal of the Faculty of Education*, Vol. 1, Issue 2, December 2005, pp. 227-237.
39. Karasar, N. (1995). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler ve Teknikler*. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd. Şti.
40. Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri: Kavramlar, Teknikler ve İlkeler* (27. Baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.
41. Kline, P. (2005). *An Essay Guide To Factor Analysis*. New York: Routledge.
42. Klint, K. A., & Weiss, M. R. (1987). *Perceived competence and motives for participating in youth sports: A test of Harter's competence motivation theory*. *Journal of sport Psychology*, 9(1), 55-65.
43. Lepper, M.R. (1988). *Motivational considerations in the study of instruction*. *Cognition and Instruction*. (4): 289-309.
44. Lumsden, L. S. (1994). *Student Motivation to Learn*. ERIC Digest, Sayı 92. ED370200
45. McMillan, J.H. and Schumacher, S. (2006) *Research in Education: Evidence-Based Inquiry* (Sixth Edition), Pearson, London.
46. Oyar, B. Z., Aşçı, F. H., Çelebi, M. ve Mülazımoğlu, Ö. (2001). *Spora katılım güdüsü ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması*. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 21-32.
47. Özdamar, K. (2004). *Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi-1: MINITAB-NCSS-SPSS* (Genişletilmiş 5. Baskı). Eskişehir: Kaan Kitabevi.
48. Patton, M. Q. (2014). *Nitel Çalışma ve Değerlendirme Yöntemleri*, (Üçüncü Baskıdan Çeviri). Ankara: Pegem Yayıncılık.
49. Patton, M. Q. (2001). *Qualitative Evaluation And Research Methods*, Newsbury: Sage.

50. Pelletier L. G, Fortier M. S, Vallerand R. J, Tuson K. M, Briere N. M. (1995). Toward a new measure of intrinsic motivation, extrinsic motivation, and a motivation in sports: The Sport Motivation Scale (sms). *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 17 (2), 35-53.
51. Pett, M., Lackey, N., & Sullivan, J. (2003). *Making Sense Of Factor Analysis*. Thousand Oaks: SagePublications, Inc.
52. Reeve, J.M.(2004). *Understanding motivation and emotion*. USA:Jhon
53. Willey ve Sons Reschly, A. & Christenson, S.L. (2006). Prediction of dropout among students with mild disabilities: A case for the inclusion of student engagement variables. *Remedial and Special Education*, 27, 276-292.
54. Seçer, İ. (2015). *SPSS Ve Lisrel İle Pratik Veri Analizi: Analiz ve Raporlaştırma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
55. Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
56. Sümer, N. (2000). *Yapısal Eşitlik Modelleri*. İstanbul: Türk Psikoloji Yayınları
57. Schermelleh-Engel, K., & Moosbrugger, H. (2003). Evaluating The Fit Of Structural Equation Models: Tests Of Significance And Descriptive Goodness Of Fit Measurement. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
58. Şimşek, M. Şerif (2005), *İşletme Bilimlerine Giriş*, 12. Baskı, (yky), Konya.
59. Şirin, F., E., Çağlayan, S., H., Çetin, Ç., M., İnce, A. (2008). Spor Yapan Lise Öğrencilerinin Spora Katılım Motivasyonlarına Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi, *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 98-110.
60. Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed.). New York: Allyn and Bacon.
61. Tekin, H. (2004). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme* (17. Baskı). Ankara: Yargı Yayınevi.
62. Tavşancıl, E. (2005). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
63. Tavşancıl, E. (2002), *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
64. Tavşancıl, E. (2014). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS İle Veri Analizi* (5. Baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.
65. Tezbaşaran, A. A. (2008). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu* (3. baskı). Ankara: Türk PsikologlarıDerneği Yayınları.
66. Thompson, B. (2004). *Exploratory And Confirmatory Factor Analysis: Understanding Concepts And Applications*. Washington, DC, US: American Psychological Association.
67. Vallerand, R. J., Deci, E. L. and Ryan, R. M. (1987). Intrinsic motivation in sport. In K. Pandolf (Ed.), *Exercise and sport science reviews*, 15, 389-425.
68. Yavuz, S.(2005), *Developing a technology attitude scale for pre-service chemistry teachers*, *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 4(1).
69. Yılmaz, H., ve Çavaş, P. H. (2007). Fen öğrenimine yönelik motivasyon ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İlköğretim Online*, 6(3).
70. Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
71. Zeller, R. A. (1988). *Validity. Education Research, Methology, and Measurement an International Handbook*. (Ed: Keeves, J. P.). Oxford: Pergamon Press PLC, Headington Hill Hall, 322-330.
72. Zimmerman, B., and Pons, M. (1988). Construct validation of a strategy model of student self regulated learning. *Journal of Educational Psychology*, 80, 284-290.

